

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 28.

Stockholm 23 Juli 1908

1:a årg.

Prenumerationspris: 1/4 år... kr. 4: 50 1/2 år... kr. 2: 50 3/4 " " " 3: 50 1/4 " " " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 6353. Riks- 12285. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: Kl. 1-2. Stockholm 1908, Aftonbladets tryckeri.	Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegramadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10:— Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	--	---	--

Mathilda Roos †

Några minnesord.

När man nyligen läst »Maj» och intrycket af denna, den vårfriskaste af Mathilda Roos' böcker, ännu kvarstår oförbleknadt, har man svårt att tänka sig att hon, som skapat detta, om så mycken vitalitet vittnande arbete, under dess nedskrivande burit döden inom sig och att hon redan — sistlidne 17 juli — utandats sin sista suck. Men säkert har den väl kända omständigheten, att den vid 56 år i sin fulla diktarkraft stående författarinnan bar på en obotlig sjukdom, som gjorde hennes bortgång blott till en tidsfråga, gjort sitt till att fördjupa intresset för denna familjehistoria, hvilken alla förvecklingar man följt med oblandadt om än vemodigt nöje.

Det är ej en tom fras, att i »Maj» Math. Roos' bästa författaregenskaper äro förenade. I skildringens klarhet, lifssynens djup, människokänedomens skärpa och formens fulländning har hon aldrig nått högre. Och hur mildt och varsamt tar hon ej på sitt ämne! Hur på en gång humoristiskt och allvarligt följer hon ej det skådespel, som heter lifvet! Det är, som om vetenskapen att hon själf gjort upp räkenskapen med den jordiska tillvaron, kommit henne att ägna så mycket större kärleksfullt öfverseende och förstående åt världens äflan och dårskaper, hvilket allt hon betraktar med den utomstående opartiska, halft vemodiga smäleende. Aldrig har en författares svanesång haft en djupare, mildare, ja man kan säga gladare klang.

Den ljusa, i ordets vackraste bemärkelse frisinnade åskådning, som kommer till synes i »Maj», symboli-

serad liksom i den om vårkänslor vittnande titeln, har icke alltid varit den af Mathilda Roos hyllade. Under en period af sin lefnad såg hon nog ej så tolerant på mänsklighetens svagheter och förirringar. Hennes inre utveckling har genomgått olika gripande faser. Från religiöst indifferent, har hon blifvit en i sitt nit brinnande kristen, kanske en tid med den anstrykning af fanatism, som ofta följer med tvära själsliga öfvergångar. I sin ungdom närmade hon sig i riktning och böjelse samt i kraft af sin samhällsställning till en af dessa typer för en fulländad världsdam, som hon så ypperligt skildrat i sina tidigare arbeten, omfattande som hon säger i en af sina självbikter, den lifsåskådning, »där kärlek och skönhet voro de grundpelare som uppbära lifvet». Därefter fördes hon, som jag fått mig berättadt, genom en af dessa spontana, halft mystiska väckelser, hvars högre ingifvelse man väl ej bör sätta i tvifvel, från en ensidig kärlekskult, till en lika ensidig, världsfientlig sekterisk-kristlig riktning. Mathilda Roos öfvergaf det mondäna sällskapslifvet och sökte sitt umgänge utslutande inom hvad man kallar andliga kretsar, hon lämnade, som det troddes för alltid, sitt profana skriftställereri och använde sin penna en tid utslutande i tendentiöst- och uppbyggelsesyfte. Själf har hon i sin fina själfkaraktäristik angående sin debut på författarbanan¹⁾ på det bestämdaste protesterat emot att en religiös lifsåskådning skulle frändöma en diktare rätten att räknas till de skönlitterära författarna. Men denna protest skrefs så sent som 1902, då hon i sin andliga utveckling nått den för en verklig Kristi efterföljare betecknande ståndpunkten, att man kan bruka världen som om man brukade den icke, och att beträffande jordiska ting »tout comprendre c'est tout pardonner». Jag håller det likväl ej för otroligt, att det funnits en tid i Math. Roos' lif, då hon utan afsaknad skulle offrat sitt skönlitterära rykte för den kristna martyrglorian och att tvenne makter, religionen och konstnärshågen inom henne stridt om herraväldet. Att hon till slut kommit till insikt om att de båda utan skada för själen kunna förlikas har helt visst gifvit hennes lif ett ökadt andligt *innehåll*, på samma gång den svenska litteraturen därigenom tillförts betydliga värden.

Då jag för tillfället saknar material att följa den kronologiska gången af Math. Roos' litt. utvecklings-skeden, ja, ej ens äger någon förteckning af hennes utgifna arbeten, hvilka sammanlagdt representera en ganska ansenlig summa, kan ej här ifrågakomma någon slags historisk värdesättning af dem. Det är endast mitt minne jag vid dessa flyktigt tecknade rader kan betjäna mig af.

Såsom en af dem, som lefvat med i 80-talets Stockholm, erinrar jag mig alltså ganska lifligt det uppseende Math. Roos' först publicerade romaner framkallade,

¹⁾ I publikationen »När vi började». Ungdomsminnen af svenska författare.

särskildt den i Stockholms Dagblad förut som följertong (1881) utkomna berättelsen »Höststormar». Det sades, att det var en nyckel-roman och att de däri uppträdande personerna hade sina motsvarigheter i verkliga lifvet, hvilket då ansågs stöta ej så litet på skandal. Jag behöfver väl ej säga, att dessa äldre prof på Mathilda Roos' författarskap förefalla en nutida läsare, som ej bryr sin hjärna med att utfundera, hvem den eller den figuren skall föreställa, bra nog oskyldiga. Däremot skall han frapperas af den förträffliga miliöskildringen i dessa halft förgätna böcker — »Höststormar», »Vårstormar», Familjen Verle», »Hårdt mot hårdt» och hvad de allt heta — och såsom framställningar ur 80-talets Stockholmska societets- och medelklasslif äga de helt visst ett bestående värde.

Följde så en tid, Math. Roos' andliga brytningstid, af jämförelsevis ringa litterär produktion, ja, man började tro, att romanförfattarinnan för alltid sagt publiken farväl. Men så var ej fallet. Ehuru med afgjord religiös tendens har under det sista deceniet det ena skönlitterära arbetet efter det andra sett dagen, alla mycket lästa och uppskattade, ehuru de just för tendensens skull, antingen denna inkräktade på det konstnärliga området eller troddes göra det, icke nåddes af den publik, som i litterärt afseende anger tonen. Detta har varit skada, icke så mycket för böckerna själfva, de ha som sagdt, nog blifvit lästa ändå och fått en spridning som blott få af våra författares arbeten, utan för bemälda publiks egen skull. Jag tänker nu närmast på Math. Roos' utomordentligt vackra Norrlandsberättelse »Helgsmålsklockan», en bok som hvad så väl natur- som människoskildring beträffar obestriddigt intar en rangplats inom vår litteratur. Men hur många af våra s. k. estetici har väl bevärdigats uppmärksamma den!

De sista alstren af Math. Roos' penna ha dock, som redan påpekats, allt mer och mer afskuddat sig den ensidighet i syftet, som under en tid gaf en viss bundenhet åt hennes dock alltid i stilistiskt afseende utomordentligt väl utmäjlade böcker, ända till dess hon i »Maj», helt frigjord från de band, som hittills hämmat diktanden, gifvit oss ett verk, hvilket som en anmeldare så sant och vackert uttryckt det, med grundvalen på jorden, pyramidiskt visar upp mot himmelen.

Genom sin långa sjuklighet tvingad att föra ett isoleradt lif, har Mathilda Roos personligen under många år ej kunnat deltaga i tidens sociala strömningar, hvilka hon dock följde med vaket intresse. — De inlägg, alltid skarpa och träffande, om än något ensidiga, hon tid efter annan gjorde i dagens frågor vittna därom. Ett sådant inlägg, iklädt romanens form, var ju »Hvit ljun», däri hennes djupa medkänsla för alla lidande och förtryckta, låter henne slå ett slag, som till sina verkningar visat sig vara nog så kraftigt för en viss klass af samhällets styfbarn.

Det är nu länge sedan jag såg Mathilda Roos, men jag minnes henne från hennes yngre dagar, en lång,

slank figur med blondinens friska, rosiga färg. Åldern och årslänga, med heroiskt, nej, *kristligt* tålmod burna lidanden ha ej, säges det, förändrat henne mycket.

Det är tron på och kärleken till *evighetsvarelser* hos människan, som, har hon en gång sagt, gifvit lifvet mening i hennes ögon. Detta har varit de drivande krafterna i Mathilda Roos' lefnad, låtit henne öfver-

vinna kroppens långa lidanden och satt sin prägel på hennes författarskap. Nu, för alltid insomnad, har hon, hvem tviflar därpå, buren af denna kärlek och denna tro själf »utvecklats till skönhet och härlighet i det Guds rike, som hennes längtan drömt om».

Aranäs, Grenna d. 19 juli 1898.

LOTTEN DAHLGREN.

Behovvet af kvinnlig yrkesinspektion.

Frågan om en kvinnlig yrkesinspektion synes ändtligen ha kommit på dagordningen hos oss. Så ny och främmande som den förefaller oss, skall den säkerligen för att lösas komma att vålla mycken strid. Det är dock af så stor vikt, att den institution man vill nyskapa redan från början kommer in i rätta spåret, att frågans fall måste föredragas framför en otillfredsställande lösning däraf.

Krafvet om kvinnlig yrkesinspektion bör icke i första hand bottna i begäret att bringa våra förhållanden i jämnhöjd med utvecklingen i andra industriländer (»so was muss ich auch haben!»); lika litet bör det bäras fram af en blott och bar önskan att skapa nya verksamhetsområden för kvinnan. Detta kraf bör först och främst baseras på nödvändigheten af kvinnlig tillsyn i alla sådana industriella företag, där kvinnor och minderåriga i någon större mängd sysselsättas, och denna nödvändighet är i själfva verket tillräckligt tvingande för att ensam bära krafvet fram.

Det är tydligt, att om våra skyddslagar skola bli något mer än papperslagar, så måste en fullt effektiv kontroll af deras efterlevande genomföras. Med de fåtaliga krafter, hvaröfver inspektionen nu råder, är en sådan *omöjlig*. När distrikten äro så rikligt tilltagna, att inspektionen, såsom af årsrapporten för 1905 framgår, icke årligen kan medhinna mer än omkring *en niondedel* af de arbetsställen, hvilka lagen afser, så är det klart, att denna förlorat sin kraft. Den utmärkta lagparagraf t. ex., hvilken för minderåriga i vissa fall bestämmer årlig läkarebesiktning, blir under sådana förhållanden endast ett dött ord.

I andra länder känner man ej till en sådan skenkontroll. För att nu icke mäta vårt land med dess begränsade tillgångar med de stora föregångslanden, skall jag i stället framdraga ett med ännu mindre resurser än vårt, nämligen Danmark.

Skyddslagens idé tages där på allvar. I det lilla landet finnas icke mindre än 23 yrkesinspektörer, medan vi i vårt vidsträckta land med dess långt svårare kommunikationer endast ha 8. I genomsnitt faller på hvar inspektör i Danmark 261 arbetsställen, medan våra nedtyngas af en arbetsbörda af omkring 2,400 på hvarje. Också blir hvarje arbetsställe i Danmark enligt lagens påbud inspekteradt *minst* två gånger

om året, medan det hos oss kan dröja 7, 8, ja, 9 år, innan inspektören kan återkomma till samma ställe. Att striden mellan kapital och arbete i Danmark aldrig antager så våldsamma och beklagliga former som hos oss, beror utan tvifvel till stor del därpå, att arbetarna få mera aktning för lagen i allmänhet, när deras skyddslagar erbjuda dem — icke en skenbild af ett skydd, utan ett verkligt ryggsöd. Intet torde i själfva verket vara mer demoraliserande än förträffliga lagar, som saklost kunna öfverträdas.

Att vår yrkesinspektions krafter behöfva mångdubblas, torde sålunda vara satt utom allt tvifvel. Rättvisan fordrar, att de arbetsområden, där tusental af kvinnor, ofta på bekostnad af hälsa och krafter, gifva sin arbetsgärd åt industrien, också ihågkommas med inspektörer af deras eget kön.

Yrkesinspektörens uppgift är, såsom redan namnet antyder, *inspektion, kontroll*. Hans verksamhetsfält är vidsträckt och omfattar lagens alla bestämmelser till skydd för arbetarnas lif, hälsa och lemmar. Dessa kunna dock i hufvudsak uppdelas på två områden: det *tekniska* och det *hygieniska*. Om dessa kan med rätta sägas, att det ena lika naturligt ägnar sig för mannen som det andra för kvinnan.

För att kunna uträtta något i lagens anda bör inspektören tillika kunna sätta sig i rapport med arbetarna. I föregångslandet England fästes så stor vikt vid denna sida af inspektörens verksamhet, att lagen där pålägger honom att taga samma hänsyn till anonyma klagomål som till namngifna och att lika mycket undersöka deras berättigande. Öfverallt skola inspektörerna anslå bestämda mottagningstimmar för arbetare. Det är tydligt, att härigenom komma många missbruk i dagen, som hos oss med inspektionens på förhand anmälda besök aldrig skulle upptäckas.

Uppgifterna från alla industriländer stämma dock öfverens däri, att kvinnor högst sällan våga sig på att klaga för manliga inspektörer. Hällre tåga de och lida. Den af engelska regeringen år 1892 företagna undersökningen visade också, att på de kvinnliga arbetsområdena en mängd missbruk och förseelser mot lagen förekommo, och det trots en i öfrigt effektiv kontroll. Det var denna omständighet, som bestämde regeringen för införande af kvinnlig yrkesinspektion.

Äfven i andra hänseenden är sådan af nöden också hos oss. Lagens föreskrifter om renlighet — denna kanske viktigaste faktor vid bekämpandet af yrkes-sjukdomarna — äro hållna i allmänna drag. För att kunna utforma dessa efter det lokala behovet, hvilket vill säga detsamma som att öppna arbetsgifvarens ögon för vikten af denna fråga och erhålla hans medgifvanden för förbättringars införande, behöfves först och främst stor detaljkunskap på detta speciella område. Därefter behöfves gåfvan att kunna fara med lämpor, förmågan att underhandla, att kunna vända och belysa frågan från alla sidor, att kunna ge sig tid och med tålmod höra och gifva skäl. Hela detta sätt att behandla en fråga så att säga med len hand i stället för att komma med maktbud, ligger otvifvelaktigt närmare kvinnans begåfning än mannens. Lika

säkert är, att hela detta område — renlighet och ordning — både af natur och genom uppfostran särskildt ligger för kvinnan. Tillika bör genom kvinnlig yrkesinspektion den viktiga frågan, om hvilken arbetsbörda industriarbeterskan utan men för sig och släktet kan draga, allra bäst finna sin utredning.

Skall en blifvande kvinnlig yrkesinspektion verkligen kunna genomföra alla dessa fordringar, så är det gifvetvis icke nog med att denna anvisas en underordnad ställning med kontorsarbete som hufvudsak. Den kvinnliga inspektören bör hos oss som i alla länder, där institutionen trängt in, under *fullt ansvar* få ägna sig åt inspektionen som hufvudsak, och detta på det område, hvilket lämpar sig naturligt för henne — det hygieniska med allt hvad därmed hänger samman.

M. ANHOLM.

ÄR NI EN VÄN AF DAGNY och önskar framgång åt densamma, gör då hvad Ni kan för en ökad spridning genom att uppmana vänner och bekanta att prenumerera. Betänk att en tidnings spridning utgör den ekonomiska grundvalen för dess existens.

Från kvinnorörelsens första dagar.

En bok, som väl förtjänar uppmärksammas af alla, som intressera sig för kvinnofrågan i allmänhet och den kvinnliga rösträttsfrågan i synnerhet, är den 1906 utkomna »*Kvinderetsbevegelsen i Nordamerika*. Ett efterladt arbete af Dagmar Hjort, födt Harbou. Udgivet ved Niels Hjort.»

Författarinnan var en af Danmarks första kvinnliga studenter och studerade äfven en tid vid universitetet, men afbröt sina studier vid sitt giftermål. Redan tidigt intresserad af kvinnornas ställning ökades hennes intresse härför allt mer och mer, och på 90-talet såg man ofta i tidningar och tidskrifter starkt polemiska artiklar i kvinnofrågan af henne. Det var detta intresse, som naturligt nog kom henne att närmare studera den amerikanska kvinnorörelsen, och vid sin, mänskligt att se, allt för tidiga död, efterlämnade hon i manuskript detta arbete, som sedan utgifvits af hennes man, direktör Niels Hjort.

Den kvinnliga rösträttsrörelsen kan ju nästan betrakta Amerika som sitt första hemland, och det är ju också därifrån, som våra främsta rösträttskvinnor utgått, liksom det är där man hemburit de första segerarna. Det måste ju därför vara af stort intresse för alla kvinnor, som kommit till full insikt om sin egen saks stora samhällliga betydelse, att lära känna början till den kamp, som vi nu alla med eller mot vår vilja stå midt i, och de personer, som voro klarsynta och vidhjärtade nog att taga upp densamma, trots allt hån och all fördömelse. Det har hittills varit så godt som omöjligt att lära närmare känna denna rörelse; dess historia var visserligen skriven och det af ingen

mindre än själfva Susan B. Anthony, men den omfattade fyra band af en sådan storlek, att det måste krävas en brinnande energi för att våga sig på studiet af den. Denna Susan B. Anthonys bok kommer naturligtvis att för all framtid ha ett bestående värde dels som en förträfflig materialsamling och dels som ett vittnesbörd om hur de med händelserna samtida betraktade desamma, men för vanliga dödliga var ett sammandrag i allra högsta grad välbehöfligt, och därför fyller verkligen föreliggande arbete en mycket stor brist i vår ju för öfrigt ingalunda rikhaltiga kvinnosaks litteratur.

Af allra största intresse är i synnerhet bokens första tredjedel, som redogör för rörelsens ursprung och första framträdande. Ett kortfattadt referat häraf kan måhända vara af intresse för Dagnys läsare — kunde det möjligen locka någon att göra sig närmare bekant med fru Hjorts bok, så hade det gjort verklig nytta. Något så synnerligen nytt kan det med all säkerhet inte ge dem åtminstone, som redan under någon längre tid varit intresserade af kvinnofrågan, men kanske det också för dem kan vara nyttigt att för en stund lämna dagens strider och svårigheter och i tankarna vända tillbaka till vår rörelses barndomsdagar.

I bokens inledning påpekar förf. först huru den amerikanska kvinnorörelsen har uppstått som en konsekvens af den lära om människorättigheterna, om individernas frihet och likhet, som de franska filosoferna i det 18:de århundradet fört fram i världen. »Underligt nog», säger förf., »hade dock aldrig dessa filosofer, på ett undantag när, själfva tänkt på att tillämpa

sina läror på kvinnorna. Tvärtom häfdar t. ex. Montesquieu, att naturen har satt en bestämd gräns för kvinnornas utveckling, och Rousseau påstår, att kvinnornas uppgift består endast i att behaga männen.» »Beroende är alldeles naturligt för kvinnorna», säger Rousseau, »och redan som små barn känna de tydligt själfva, att de äro födda till att lyda . . . Den första och viktigaste egenskapen hos en kvinna är saktmod. Skapad till att lyda ett så ofullkomligt väsen som mannen, som alltid är rik på fel och ofta äfven på laster, måste hon tidigt lära sig att tåla förolämpningar och att utan knot öfverse med sin makes brister.»

Bland de franska filosoferna fanns dock, som bekant, en, som vågade draga ut konsekvenserna af läran om »människans naturliga rättigheter», nämligen Condorcet. »Är det icke som kännande, förnuftiga och med sedliga idéer utrustade väsen, som männen besitta dessa rättigheter?», säger Condorcet. »Följaktligen måste också kvinnorna hafva alldeles de samma rättigheterna. Antingen har ingen medlem af det mänskliga samfundet någon verklig rättighet eller också ha alla samma rättigheter. Och den, som på grund af en annans religion, färg eller kön, röstar emot hans rättigheter, afsäger sig härmed sina egna.»

»Denna lära om de 'naturliga mänskliga rättigheterna, som äro äldre än alla samfund', förefaller kanske», säger förf., »en modern läsare något besynnerlig; man förstår den dock lättare, om man uppfattar den icke så mycket som ett häfdande af rättigheter, utan i stället som ett borttagande af företrädesrättigheter, d. v. s. som en protest mot alla privilegier af hvad slag de vara må. Att alla ha vissa medfödda rättigheter är således endast en omskrifning af att ingen har medfödda företrädesrättigheter.»

Också bland den franska revolutionens kvinnor fanns det en och annan, som på sitt eget kön sökte tillämpa revolutionens teorier. Då Nationalförsamlingen proklamerade mänskiorättigheterna, svarade således Olympe de Gouge med en förklaring af kvinnornas rättigheter och insände en petition från franska kvinnor om politisk likställighet.

De flesta af revolutionens män ställde sig dock likgiltiga för kvinnornas kraf. Således säger Mirabeau — och huru »tidsenliga» betrakta ej många af våra samtida säkerligen hans ord den dag i dag är —: »Visst skola kvinnorna härska. I våra hem och i våra hjärtan skola de härska, men endast där» — och han anser, att man skulle förstöra kvinnornas »ömtåliga skärhet», om man utsatte dem för det offentliga lifvets strider.

Spörsmålet om kvinnans ställning blef dock framlagt för konventet af Condorcet, som var ordförande för det utskott, som skulle utarbete ett förslag till den nya republikens författning. Condorcet's förslag an-

togs dock ej, och under händelsernas senare utveckling föll hela rörelsen i glömska; endast i de mest upprörda tiderna blossade den upp på nytt och gaf något enstaka lifstecken ifrån sig.

I England framträdde dock vid denna tid en kvinna, den bekanta författarinnan Mary Wollstonecraft, som den första förkämpen för kvinnornas frigörelse. Med varmaste intresse hade hon följt den franska revolutionens utveckling och hon hade ej kunnat uraktlåta, att på sitt eget kön tillämpa de beprisade »människorättigheterna». Hon utgaf på 1790-talet åtskilliga skrifter, i hvilka hon häfdar kvinnornas rättigheter och i hvilka hon drager till strids mot kvinnornas uppfost-
ran och omyndighetstillstånd.

Det var således på den gamla världens länge odlade mark, som den underliga växt, som kallas kvinnorörelsen, först skulle spira upp. Men det skulle dock dröja länge, innan den där fick någon frodigare växt, det skulle den i stället fortare få i det unga Amerikas jord. De franska filosofernas idéer om »de mänskliga rättigheterna» och om individernas frihet och likhet hade i Amerika gjorts till grundlag för oafhångighetsförklaringen, som ju daterar sig från 1776. Det gick dock med de amerikanska revolutionärerna som med de franska, när man talade om »människor», tänkte man endast på män — och i Amerika endast på hvita män. Det fanns dock äfven på den tiden kvinnor, som gärna ville räknas bland människorna, och som också uttalade det. Men de utgjorde allt för enstaka före-
teelser, för att man redan på den tiden skulle kunna tala om någon »kvinnorörelse». Det skulle dröja mer än en människoålder, innan man i Amerika kunde tala om en sådan.

Innan förf. emellertid börjar skildra denna, ger hon en liflig och målande bild af en annan rörelse, den som hon anser — och säkerligen med all rätt — bilda den historiska utgångspunkten för kvinnorörelsen, nämligen antislafverirörelsen.

Det är en utomordentligt intressant skildring, som hon ger läsaren af denna mäktiga rörelse, och man följer framställningen med stor spänning.

Amerikas första antislafveriförening bär samma årtal som oafhångighetsförklaringen, och dess första ordförande var Benjamin Franklin. Denna förening, som räknade kvinnor icke blott bland sina medlemmar, utan äfven i sin styrelse, insände till kongressen enträgna uppfordringar att förbjuda slafveriet, men revolutionens ledande män förblefvo, »trots alla förklaringar af mänskiorättigheter ganska kyliga för detta spörsmål».

T. o. m. Georg Washington lefde hela sitt lif som slafägare. Först efter hans hustrus död skulle slafvarna, enligt hans testamente, frigifvas. Enkan frigaf dem dock genast efter mannens död.

(Forts.)

—A—N.

Andelsbevis i Föreningen Dagny böra lösas på tidningens expedition snarast möjligt mot återställande af interimskvitto.

Spetskonst och spetsar.

II.

Tosterups spetskola och dess ledarinna fröken Augustine Ehrensvärd.

Hvem känner icke de vackra skånska spetsarna? Få af våra gamla spetsar äro så typiska. Med sin rätlinjiga ytterkant, sina starkt geometriska figurer, och »slagna» på ett särskildt tätt, väfliknande sätt, äro de en alldeles ensamstående art af spetsar inom vår spetsindustri.

Att denna nobla kvarleva af den gamla allmogekulturen ännu i dag existerar och icke, som så mycket annat af vår rika bonde-industri, är att räkna till det förgångna, beror hufvudsakligen på att, i ett par led, offervilliga och förstående kvinnokrafter värnat om och stöttat denna lilla återstod af skånsk hemslöjd, fört den ut i landets andra bygder, skaffat den existensmedel och afnämare.

Ännu knypplas visserligen spetsar på skilda håll i Skåne, men det är blott omkring det gamla herresätet Tosterup nära Ystad knyppningen sker inom en organisation, som kommer spetsvännen att hoppas på ett återblomstrande af gamla traditioner, en ny framtid för denna vackra handslöjd, som besitter det på en gång folkliga och förnäma, hvilket just är spetskonstens så tilldragande särtecken.

Grefvinnan Ehrensvärd, född Liljencrantz, härskarinnan på Tosterups gods för ett tjugotal år tillbaka började redan inse, huru såväl spånaden som spetsknyppningen kring godset på ett sorgligt sätt försumrades i bondehemmen, och drifven af intresse för ortens gamla traditioner och för dessa handslöjder, som hotade att helt falla i glömska, företog sig grefvinnan Ehrensvärd att genom personlig uppmuntran och större köp söka hålla hemslöjdens lif någorlunda vid makt. Handarbetets Vänner uppmärksammades på förhållandena och sände för egen del en lärarinna dit ned. Hon aflönades af föreningen och bosatte sig i en af byarna kring godset, öfvervakande spets-slöjden och, så vidt sig göra lät, tillgodoseende de kraf, som ställdes på dess existens.

Då denna arbetande kraft år 1894 gick ur tiden, öfvertog den nya härskarinnan på Tosterup, grefvinnan Ehrensvärd, ledningen af godsets spetsindustri. Jämsides med henne hade en fröken Ehrensvärd, boende på en arrendegård under Tosterup, under en del år lifligt sysselsatt sig med att uppmuntra de knyppande kvinnorna och att tjäna som mellanhand vid

spetsköp. Men då dessa båda beskyddarinnor i början af 1900 ej längre funnos bland de lefvandes antal, öfverflyttades helt naturligt på grefvinnan Ehrensvärds dotter, fröken Augustine Ehrensvärd, det med åren ökade intresset och ansvaret för spetslöjden, hvilket tillföll fröken Ehrensvärd som ett pliktens och kärlekens arf från de närmast föregående släktleden.

Det är således under fröken Augustine Ehrensvärds hägn, som den nuvarande spetsindustrien på Tosterup arbetar.

Det första och viktigaste vilkoret för industriens viktmakthållande och fortlefvande är naturligtvis, att hos de arbetande inskräpa nödvändigheten af att spetsknyppningen läres vidare åt den unga, uppväxande generationen. Samtidigt med att de äldre kvinnorna och gummorna alltjämt knyppa sina spetsar, den konst, som de själfva halft omedvetet ha i blodet sedan långa tider tillbaka, har fröken Ehrensvärd därför bildat en spetskola, där tio flickor undervisas i spetsknyppning. När dessa elever äro utlärdade, ersättas de af nya, och på detta sätt sprides konsten och hindras från att dö ut.

De skånska spetsarna knyppas likasom dalspetsarna utan uppritadt mönster, ett förfaringssätt, som för den utomstående låter fast otroligt, men fröken Ehrensvärds uppfattning är, att denna och ingen annan metod lämpar sig för folkets naiva arbetssätt och begrepp, där uttrycket intuitivt väl mer än någon annanstädes är på sin plats. De genuina gamla knypperskorna kunna sina traditionella mönster på sina fem fingrar, och det skulle icke förvåna mig, om de i konservativ en-

vishet skulle »vägra i vändningen» vid första försök till den minsta lilla afvikelse från de former, som de vant sig vid från barndomen.

Emellertid existerar dock ett skede i de skånska spetsarna, under hvilket, kanske halft omedvetet, ett och annat nytt element smugit sig in i de gamla begreppen.

En »skolmästare», bördig från Böhmen, kom till Sverige som en nio års gosse år 1800, då hans mor gifte om sig med en svensk soldat och bosatte sig i Walleberga, en by nära Tosterup. »Redan dessförinnan hade jag lärt mig knyppa», läses i hans lefnadsbeskrifning. De spetsar han knyppade voro karlsbader-

Augustine Ehrensvärd

HENRIK GAHNS
Fläck-Tvålar

såsom Gall-Tvål och Quillaya-Tvål ha visat sig mycket goda för borttagande af fläckar ur såväl siden som bomulls- och ylleyger. Se vidare beskrifningen.

spetsar. Sedan denna tidsperiod återfinner man en och annan reminiscens af karlsbader-motiv i en del af de skånska spetsarna, och »skolmästaren» kan t. o. m. skryta af, att ha gifvit namn åt en särskild spets, som efter honom uppkallats »skolmästaretaggen».

Där de skånska spetsarnas räta linjer fått vika för mera rundade former, kan man vara tämligen säker på, att »skolmästaren» haft sina fingrar med i spelet; han lärde dessutom kvinnorna att »slå» sina spetsbottnar på ett mycket enklare, mindre knottrigt och kompliceradt sätt, till stor båtnad för spetsstillverkningens såväl utförande som utseende. Numera återfinnas de gamla bottnarna blott i de allra äldsta spetsprofven. De mönsterformer, som upptagits efter honom, ha äfven, anser fröken Ehrensvärd, om de rätt användas, sin ganska stora betydelse.

Då fröken Augustine Ehrensvärds mor år 1895 öfvertog ledningen af spetsindustrien, utgjorde första årets inkomst af försålda spetsar omkring sjuhundra kronor. Förlidet år hade summan stigit till något öfver femtusen; ännu ett bevis för att, där verkligt intresse och sann energi och offervillighet äro de ledande makterna, kan man vara ganska säker på ett alltjämt rikare resultat, kulturellt så väl som materiellt.

De kvinnor, som arbeta för fröken Ehrensvärd, äro till antalet 60 »knyppekvinor» och 7 »hålsömskvinnor», hvilka senare uteslutande sysselsätta sig med de gamla präktiga och ornamentala hålsömmar, som utgöra en så vacker gren af den skånska sömnadskonsten.

Själffva knyppekolan är förlagd i en by under Tosterup, Munka Tågarp, där barnen undervisas af en lärarinna, en gång själf en af de skickligaste knypplerskorna, men som, sedan en olyckshändelse gjort henne vanför, ej längre kan knyppla mera, än hvad som fordras för att undervisa barnen, hvaråt hon med stort intresse ägnar sin tid.

Genom fröken Ehrensvärds uppoffrande energi och vakna intresse har redan spetsknypplingen och hålsömnaden nått därhän, att förra året i Lund en mycket vacker och rikhaltig utställning kunde komma till stånd. Skolan hade där att få glädja sig åt en silfvermedalj för sina vackra produkter, ej blott för spetsar förfärdigade i metervis, utan för sådana att använda till prydnad af dukar, blusar, kuddar, väskor o. s. v. där de äro af en både rik och ornamentalt god effekt.

I år förbereder fröken Ehrensvärd en utställning till Petersburg, och man har all anledning att hoppas, att de originella, på en gång fina och hållbara föremålen med sin sympatiska utsmyckning skola vinna anklång på andra sidan Bottenhafvet.

De skånska spetsarna i sin litet stela men högst dekorativa elegans kännetecknas med de egendomligaste namn, växlande från de mest krasst prosaiska till de lättaste och finaste benämningar. Där finnas somliga, som lyda namnet: *so-trynen*, andra heta *näbbahjärtan* och *mamseller*. *Fyra hjärtan i klunga*, *solfjäderstagg*, *tulpan* och *ljusgull* äro andra; allt uttryck för folkets än humoristiska än poetiska sätt att tyda formernas intryck på dess sinne, och alla karakteristiska nog.

Tosterupspetsarna röna stor afsättning till de flesta af landets handelslöjdsförsäljningar. Sålunda förser fröken Ehrensvärd Handarbetets Vänner, Nordiska Kompaniet, Licium, Bikupan m. fl., jämte andra försäljningsmagasin i Malmö och Göteborg.

Fröken Ehrensvärds beundransvärda nit för sina vackra Skåne-spetsar, det stora ansvar — andligt som materiellt — hvilket hvilar ensamt på hennes skuldror, de svårigheter, med hvilka hon har att kämpa och hvilka hon med energi och eftertanke öfvervinner i fast förhoppning att leda sina arbetande krafter mot ett framtidsmål, förtjänar all vår sympati och uppmuntran. Det är en icke ringa verksamhet, för hvilken hon själfmant och endast drifven af kärleksfullt intresse gjort sig till ledare, en uppgift, på en gång både tacksam och kräfvande, men som säkert skall bära allt större och rikare frukter.

Utan tvifvel skall också den rika provins, där fröken Ehrensvärds företag har sin stamort, sätta sin ära i att på allt sätt förhjälpa henne till ett lyckligt resultat, underlätta afsättningen för de vackra arbetena genom att flitigt pryda hemmen med landskapets special-produkter i handslöjd och på allt sätt bidraga till att det filantropiska och fosterländskt sociala värf, som så kärleksfullt omhändertagits på det gamla Tosterupsgodset, skall växa ut till en lifskraftig planta och en gång bli bygdens stolthet, ett lefvande och väckert vittnesbörd om bevarad tradition och kulturell framtidssträfvan.

ELLEN LUNDBERG.
f. Nyblom.

MEDARBETARE I DAGNY.

Bland de framstående kvinnliga pennor, som ställt sig till tidningens förfogande, märkas bl. a.: *Gertrud Adelborg, Signe Bergman, Hilma Borelius, Emilia Broomé, Frigga Carlberg, Lotten Dahlgren, Ellen Hagen, Kerstin Hesselgren, Ann-Margret Holmgren, Kerstin Hård af Segerstad, Anna Höjer, Tyra Kleen, Sigrid Leijonhufvud, Gurli Linder, Anna Lindhagen, Ellen Lundberg, f. Nyblom, Agda Montelius, Anna M. Roos, Anna Rylander, Hilda Sachs, Hilma Söderberg, Elna Tenow, Lydia Wahlström, Anna Whitlock.*

Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund.

Vi bereda härmed plats för nedanstående artikel, hvilken utan tvifvel framhåller en beaktansvärd synpunkt.

Det är onekligen en högst tilltalande tafla, som i en artikel med ofvanstående titel i Dagny nr 20 upprullas för läsaren. Sveriges manliga och kvinnliga ungdom i förenad entusiastisk kamp mot alkoholfienden. Ja, syftemålet är ännu vidare: sträfvan efter ungdomens förädling, skapande af nya, enkla, rena seder i Sveriges land. Ett högt och ädelt mål är det, som S. S. U. H-föreningarna satt sig före och väl värdt att offra sina krafter för. Det behöfs, att individen, särskildt den manlige, redan som barn vänjer sig vid absolutistiska idéer och ett absolutistiskt lefnadssätt såsom varande det sundaste och mest hälsobringande för mänskligheten, och när tyvärr ännu icke de flesta hem äro upplysta nog för att undervisa de unga om detta eller föregå med godt exempel, så är det väl, att ungdomen själf tagit initiativet. Visserligen uppstår i mångt hem det bakvända förhållandet, att »ägget vill lära hönan värpa», men man får hoppas på och trösta sig med att det blott är ett öfvergångsstadium. S. S. U. H-föreningarnas uppkomst och utveckling är, hoppas vi, ännu ett steg framåt på den väg, som skall föra Sverige ut ur dryckenskapens förnedring.

Men det är alldeles nödvändigt för denna unga nykterhetsrörelse, att den lär känna icke blott sin egen kraft, utan äfven sina svagheter, för att den må sätta in hela sin vilja i att bekämpa äfven dessa. Annars löper den fara att urarta, och den skall ha gjort skada, där den ville göra gagn. Faran finns hufvudsakligen hos skolgoss- och skolflick-föreningarna af S. S. U. H., och den består däri, att dessa föreningar ofta, ja mycket ofta, i praktiken visa sig snarare vara nöjesföreningar än nykterhetsföreningar. De gemensamma lekaftnar och utflykter, som ofta förekomma, verka så lockande och dragande på det nöjeslystna barnasinnets, att många gossar och flickor afge absolutistlöftet blott för att få vara med om roligheterna. Detta medför ett tvåfaldigt ondt. För det första kommer det vederbörande att segla under falsk flagg: nykterhetens i stället för nöjets, hvilket är till men för karaktärsutvecklingen. För det andra tillför det icke S. S. U. H. sådana krafter, som känna sig manade att kämpa, att arbeta för dess mål. De kämpa inte alls, utan äro i stället tärande och tyngande individer, som hålla sig undan, då de kunde ha nytta af att vara med, men komma fram, då det bjudes på något roligt eller på traktering, och slutligen lämna de S. S. U. H. utan att taga med sig något annat intryck än det, att »lekaftnarna va' skojiga och tekakorna goda», och lika okunniga om eller med lika litet intresse för nykterhetssaken, som om de aldrig tillhört S. S. U. H.

Detta är en svartmålning! skall måhända mången entusiast utropa. Ja, det är en svartmålning men lika sann som den hvitmålning, vi hänvisat till i ett föregående Dagnynummer.

För att råda bot på det onda, böra alltså S. S. U. H-föreningarna se till, att lek och andra nöjen endast ingå som ett underordnad moment i föreningslivet. Men vi tro för vår del, att det äfven är af stor vikt att S. S. U. H-föreningarna äro föreningar af vuxen ungdom ej af barn. Den omfattning och sociala bredd, som S. S. U. H:s arbete tagit, kräfver för visso mognaare förstånd än barnets. Må det tillåtas mig att framdraga ett par exempel. Till en S. S. U. H-förening af skolflickor i en landsortsstad kommer en dag uppmaning från liknande förening i en granstad att välja och sända ombud till ett möte, hvartill man inbjudit stadens bryggerirepresentanter för att diskutera ölfrågan! En annan gång får ordföranden mottaga en inbjudning till föreningens medlemmar att delta i en tidig gökotta i skogen tillsammans med andra nykterhetsorganisationers medlemmar, exempelvis goodtemplare och blåbandister. — Eller kan man få höra en 15-årig ordförande uppmana sina jämnåriga att resa till sommarens stora förbundsmöte. S. S. U. H-terna har förhyrt egen ångare. Man skall ha gränslöst roligt. — Det är som vore det här fråga om myndiga, själfständiga personer, i stället för barn, som ännu behöfva sina föräldrars skydd och ledning. Visserligen, svaras det, men det står ju föräldrarna fritt att neka barnen att delta i sådant, som de ej anse lämpligt. Sannt, men föräldrarna ha ofta ej klart för sig, hvad det är fråga om. Många af dem lefva i den oriktiga föreställningen, att dessa S. S. U. H-föreningar af skolbarn stå under skolans skydd och uppsikt, och låta med lugn tillförsikt sina barn delta i allt, hvad S. S. U. H-styrelsen anordnar. Skolan och dess lärarepersonal har i själfva verket blott en själftagen myndighet öfver dessa föreningar, till hvars existens man engång gifvit sitt bifall. Lärare och lärarinnor komma i den tvifvelaktigt nöjsamma situationen, att antingen låta barnen sköta sig själfva eller ock följa med som enstaka »förkläde» på dessa af barnen anordnade tillställningar. Men hvad roll spelar en eller par vuxna personer bland en barn- och ungdomsskara, hvars stora flertal är dem okänt? Man uppträder där, ogillar måhända anordningarna, men kan intet göra. Barnen ha fria händer. Man har engång gifvit dem det, och hvar finns den, som kan leda det hela i rätt spår? Det är S. S. U. H:s centralstyrelse. Den borde tillse, att inga barn-föreningar med den förenas genom att stadga en tillräckligt hög minimi-ålder. Nu torde invändas, att det är af afgörande betydelse särskildt för yng-

lingen att tidigt aflägga sitt nykterhetslöfte. Medgifves gärna, och må det vara en af S. S. U. H-aternas uppgifter att undervisande arbeta bland sina yngre kamrater. Dessa kunna ju bilda »aspirant-föreningar» till S. S. U. H., aflägga absolutistlöfte hur tidigt som

helst, men ej tillåtas att deltaga i det stora föreningslifvet, som drar dem undan familjens vård och hägn under den tid, då barnen bäst äro i behof däraf.

JENNY WALLERSTEDT.

Litteratur.

Allen Vannérus: Kultursystematik, Stockholm 1908.

Tydliggen finns det människor, hvilkas starkaste intellektuella intresse är ett slags torrt ordnings-sinne. Att ordna och sortera är deras lust; *hvad* de ha att ordna och sortera är dem likgiltigt, endast de få lägga in objekten i fack och hyllor med tydliga på-skrifter. Tillvaron och vetandet om tillvaron är för dem som ett varumagasin, som det gäller att hålla reda på: här kaffe, där salt sill, här kabiljo, där apelsiner. Att det ena har en frän lukt, det andra en behaglig doft, att den ena varan är dyrbarare än den andra intresserar dem ej. Deras allt uppslukande intresse är att sortera. En sådan intellektuell typ visar förf. till Kultursystematik. Hade han lefvat på skolas-tikens tid, hade han förmodligen trifts förträffligt. Nu lefver han i stället i empiriens tidevarf, och hans formalistiska nit riktar sig följaktligen icke på logiska deduktioner och abstrakta öfver- och underindelningar utan på »systematik» af erfarenhetsvetenskapen.

Med logiken i förf:s indelningar är det ibland som det kan. Särdeles iögonenfallande brister den s. 4—6, där förf. definierar kulturlära, kultursystematik, kulturencyklopedi, kulturfilosofi. S. 4 är *kulturfilosofien* en underafdelning af *kulturläran* (detta säges ej direkt, men det framgår af sammanhanget). S. 5 säges, att *kulturläran* kan betraktas antingen »som en inledning till» *kulturencyklopedien* »eller ock — hvilket nästan är egentligast — som en syntes på grundvalen af den-samma». Än vidare säges, att, ehuru »kulturläran be-handlar problem af filosofisk räckvidd», äro *kulturlära* och *kulturfilosofi* »dock icke samma sak». »Den förra är väsentligen en empirisk specialvetenskap, under det den senare, som namnet angifver, är en filosofisk. Men visserligen stå de icke i motsatsförhållande, utan fullständiga fastmer hvarandra».

Förf. trasslar onödigt till saken för sig själf och sina läsare. Man kan ju definiera t. ex. hvad kultur-lära är efter behag, men man bör inte i nästa ögonblick använda samma ord i annan betydelse utan att märka sin inkonsekvens. *Antingen omfattar kulturläran kultur-filosofi*, såsom enligt s. 4, där kulturläran har att be-handla »invecklade problem — till en del af filosofisk räckvidd», *eller är kulturlära = kulturfilosofi* — såsom enligt s. 5, där kulturläran säges kunna betraktas som en inledning till eller en syntes på grundvalen af kulturencyklopedien — *eller också blir kulturlära*, med

bortseende från all filosofi, helt enkelt = *kulturencyklopedi*.

»Kultursystematiken» åter kan blott genom en formalistisk abstraktion betraktas som en disciplin för sig, en särskild vetenskap. Det är som om man be-traktade Linnés sexualsystem och det naturliga syste-met som en särskild vetenskap vid sidan af botaniken.

Förf. finner det ändamålsenligast att »fasthålla den gamla och vedertagna *objektiva* indelningen» i materiell och andlig kultur. Den materiella kulturens hufvudfält finner han vara närings-, skydds-, industri-, handels-, samfärdsels-, teknisk och ekonomisk kultur. Förf. erkänner, att områdena gripa in i hvarandra.

Den andliga kulturen indelar han i *kollektivkultur*, resp. andlig primärkultur, *individualkultur* och *samhälls-kultur*. Han är ej blind för att både hvad han kallar individualkultur och hvad han kallar samhällskultur framväxer ur hvad han kallar andlig primärkultur eller kollektivkultur. Men han förklarar dock, att samhälls-kulturen »innehåller ett nytt och specifikt moment, som afgränsar den från all både kollektiv och indivi-duell personkultur, nämligen just samhällsmomentet». Detta är ett lika konstladt betraktelsesätt som 1700-talets föreställningar om »naturtillståndet», som på en gifven punkt aflysts genom »samhällsfördraget». I själfva verket framträder väl »samhällsmomentet» i out-vecklad form på hvarje grad af mänsklig samlefnad. En organisation, låt vara primitiv, förekommer öfver-allt. Vida viktigare och naturligare hade det varit att beteckna hvad förf. kallar »samhällskulturen» såsom en högre form af kollektivkultur än »primärkulturen».

Egendomligt är, att förf. inordnar vetenskap och religion under individualkulturen. Detta motiverar han därmed, att hans hufvudsynpunkt på individual-kulturen är, att den är idealitetskultur, medan det för samhället, samhällskulturen karakteristiska är dess form af organisation.

Att vetenskapen, som till den grad hvilat på sam-verkan, benämnes »individualkultur», kan dock icke kallas lyckligt. Och religionen som *samsundsbildande* makt är ju med i och gör sig gällande som samhälls-kultur.

Kulturen är enligt förf. både det kvantitativa och det kvalitativa måttet på mänsklighetens lifsutveckling, den är »normativ». Författaren kommer ej in på frågan, hur »normen» skall bli enhetlig, hur man skall kunna uttrycka de från olika kulturområden tagna normerna i samma slags storheter. Kan man icke detta,

kommer man ju dock inte långt med »normen». Redan i småbarnsskolan lär man sig att icke addera t. ex. blyertspennor och blommor.

En »idealitetsmakt», som förf. kallar den, är kulturen endast under förutsättning af ett föregående

värdeomdöme, som så bestämt den, och »normativ» blir den först i andra hand, d. v. s. sedan den redan med tillhjälp af en antagen värdeskala själf graderats i högre och lägre.

HILMA BORELIUS.

Kvinnor i Finlands landtdag.

En tysk rösträttskvinna uttalade, då underrättelsen om den finska landtdagens upplösning spreds, att de nya valen i Finland komme att af den vakna kvinnovärlden följas med om möjligt ännu större intresse än senast. Detta därför, menade hon, att en minskning eller en ökning i de till representanter valda kvinnornas antal komme att utgöra ett påtagligt bevis för, huru de kvinnliga landtdagsledamöterna skött sig, eller åtminstone huru valmännen och kvinnorna ansågo, att de motsvarat förväntningarna. Utgången af de finska valen komme i detta afseende att indirekt gagna eller skada den kvinnliga rösträttsaken i alla länder.

I detta ligger otvifvelaktigt sanning. Det torde därför äfven för svenska kvinnor vara af stort intresse att höra, att de den 1—2 juli förrättade nyvalen i Finland, hvaraf resultatet på grund af det proportionella valsystemet först nu föreligga, *ökat de kvinnliga landtdagsledamöternas antal*. Senaste landtdag voro, såsom känt, bland de 200 ledamöterna 19 kvinnor.

Nyvalen hafva nämligen denna gång till landtdagen bragt 25 kvinnliga ledamöter, af hvilka icke färre än 15 äro omvalda. Bland de nyvalda kvinnorna finnas några mycket dugliga och för sin verksamhet välkända. Svenska folkpartiets båda nya representanter höra hit; den kända nykterhetsarbetaren, seminarieföreståndarinnan fröken *Hedvig Sohlberg*, och Finlands första kvinnliga fabriksinspektör fröken *Vera Hjelt*. Hit hör likaså

ungfinska partiets nya kvinnliga kraft, aktuarien vid Statistiska byrån, fil. doktor *Tekla Hultin*. Agrarförbundets kvinnorepresentant är en duktig allmogekvinna. De många nyvalda socialistkvinnorna äro för det mesta kända såsom socialisttalare och agitatorer. — Hvad de omvalda kvinnorna beträffar, förtjänar den egendomligheten att påpekas, att finska partiets kvinnogrupp återkommer med fullkomligt lika många och samma representanter som senast (bland dem alltså äfven den såsom en af den finska kvinnosaksrörelsens främsta ledarinnor kända fröken *Alexandra Gripenberg* och den för Dagnys läsarinnor kända fru *Hedvig Gebhard*). Bland de omvalda socialistkvinnorna märkas den finska tjänarinnerörelsens kända organisator, fröken *Miina Sillanpää*, och redaktören af den finskspråkiga socialistkvinnotidskriften, fru *H. Pärssinen*. — Att beklaga är att kvinnosaksrörelsen förlorat en af sina bästa krafter, samskoleföreståndarinnan *Lucina Hagman*. Att hon fallit igenom beror dock ingalunda på att hennes duglighet vore omstridd, utan därpå, att det parti, till hvilket hon hör, i hennes valkrets icke varit starkt nog att föra henne igenom.

De finska kvinnorna — och äfven utlandets kvinnor — hafva alltså, ehuru ofvan påpekade förlust är att beklaga, fullt skäl att vara belättna med utgången af nyvalen i Finland.

H. G.

Notiser.

Social Handbok är namnet på en i dagarna hos Ljus kommen publikation. Den är utgifven på uppdrag af Centralförbundet för Socialt Arbete af red. G. H. von Koch under medverkan af en rad af våra mest kända författare på det sociala området, såsom d:r S. Brisman, fru E. Broomé, prof. G. Cassel, d:r H. Elmquist, yrkesinspektör Th. Fürst, fil. kand. A. Hirsch, d:r G. Huss, fil. kand. M. Marcus, fru Agda Montelius, kapten E. Palmstierna, redaktör E. B. Rinman, prof. Frey Svensson, d:r Karolina Widerström m. fl. Arbetet, som är det första i sitt slag i landet, är uppställt i ordboksform och afser främst att vara en uppslagsbok för alla af socialt vetande samt praktisk social verksamhet intresserade personer. Alla spörsmål af vikt på det sociala arbetsfältet behandlas här i fristående artiklar af med ämnet särskildt förtrogna författare. Boken ger på detta sätt icke blott en uttömmande inblick i det sociala lifvets nuvarande ståndpunkt i vårt land, utan ock kännedom om de viktigaste dragen i dess historia samt mången antydning om framtidens utvecklingslinjer.

Kvinnorna och politiken. Fru Jenny Velander, ordf. i Skara F. K. P. R. och suppleant i Frisinnade landsföreningens förtroenderåd, har på uppdrag af Frisinnade landsföreningen hållit politiskt föredrag i Bollnäs. Efter det med starkt bifall mottagna anförandet bildades en lokalafdelning af Frisinnade landsföreningen. Detta torde vara första gången i Sverige som en manlig politisk förening utlyst möte med kvinnlig talare för att bilda politisk förening. Utsikter finnas att inom närmaste tiden få till stånd äfven en kvinnlig rösträttsförening på platsen.

Småskolläraryrket och seminariernas reformering. Småskolläraryrket inom Jönköpings och Kalmar län äro genom uppdrag från styrelsen för Jönköpings läns småskolläraryrkesförening kallade att sammanträda i Eksjö lördagen den 25 juli för diskussion dels om den nu aktuella frågan rörande småskoleseminariernas reformering och dels om sammanslutning af småskolläraryrket i länsföreningar.

Till mötet äro äfven småskolläraryrket från andra län välkomna.

ORGLAR från landets förnämsta fabriker säljas mot erläggande af 4 % af priset strax och sedan 12 % i hvarje följande kvartal under 2 år samt

PIANINON mot 4 % strax och 8 % i hvarje kvartal under 3 år.

Kataloger och närmare upplysningar erhållas mot 20 öre i frim.

P. O. ÅKERLUND. Strömsbro.

Egnahemssparbanken.

Kontor: Vasagatan 38.

Begagna denna sparbank för insättning å sparbanksräkning. Kan användas äfven för hushållsräkning. Intill 500 kr. kunna i regel utfås utan uppsägning.

Öppen half 10 f. m.—7 e. m.
Allm. tel. 917. Rikstel. 73.
Inlåningsränta f. n. 5½ proc.

Vejbystrands Sjukhem vid Skelderviken

(Barkåkra station, Väst kustbanan) för **ben- och körteltuberkulos, rachitis och allm. svaghet**, mottager barn och vuxna, dagavgift 4—6,50 kr. Öppet året om, central uppvärmning, härligt läge i barrskog vid hafvet. Läkare: Dr Ernst Lindahl vid Kronpr. Victorias Kustsanatorium, Barkåkra.

Extra fina Dörrskyltar, Stämplrar och Sigill

erhållas alltid billigast från
GUSTAV HÅKANSSON
Stockholm. Box 173.
Mästersamuelsgatan 54.

Hudens vård.

På grund af sin **uppfriskande inverkan** å hudsystemet vinner Salubrin en städse ökad användning vid hudens vård. Särskildt har frottering af kroppen med ett af Salubrin fuktadt tygstycke befunnits verksam till förekommande af **förkylning efter svettning** och till motverkande af **ömhets** och **värk** efter öfveranstängning. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speceri- & Färgaffärer. I parti hos Geijer & C:o, Stockholm.

Till Föräldrar Sverige rundt!

Folkskolans Barntidning utgår i år i sin sjutonde årgång. Kanske ha ni likväl ännu ej försökt den för era barn! Gör det då under detta år, och ni ska få se, huru roligt era barn få af sin tidning hela året, och med hvilket intresse de skola läsa den.

Af innehållet 1908 må särskildt nämnas: följertongen *Hjälten bland hjältar* eller *Charles Gordons lif och stordåd*, skildrade af *MARIE-LOUISE GAGNER*, med omkring *fyrtyo illustr.* af *Edv. Berggren*; *Våra konstskatter i Nationalmuseum* af *CARL G. LAURIN* samt *Biografier af svenska förf.* af *MARIE-LOUISE GAGNER*.

Dessutom en mängd sagor och berättelser af våra på området bästa förf., allt rikt illustrerad.

Folkskolans Barntidning erkännes enstämmt som »Sveriges obestridd främsta, finaste och bäst redigerade barntidning».

Folkskolans Barntidning utkommer en gång i veckan med 36 nummer om året. Erhålles å alla postanstalter och kostar **endast 1: 65** för helt och **90 öre** för halft år - **Stor prisnedsättning för skolor.**

Folkskolans Barntidning utgifves och redigeras af

Stina Quint.

FRÅGOR OCH SVAR.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för ¼, 2:50 för ½ och 1:25 för ¼ år

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen*: Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst* 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samla. ens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller*: Man prenumererar å närmaste postkontor (ej anorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär postens kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

Prenumerantsamlare å DAGNY

sökas på alla platser i landet och erhålla fördelaktiga villkor. Tillskrif

Dagnys Expedition, Stockholm C.

Lediga platser

inom alla områden af för kvinnor lämpligt arbete annonseras fördelaktigast i Dagny, hvilken, som tidning för svenska kvinnörelsen, torde erhålla den mest vidsträckt spridning landet rundt.

För resande till Rivieran

rekommenderas det skandinaviska pensionatet Villa Elsie i San Remo (Norditalien). Pensionatet förestås af en dansk dam. 20 rum och trädgård med utsikt öfver Medelhafvet. Moderata priser.

Kemisk Tvätt.

A.-B. Nya Blå Hand,

— Stockholm. —

Vid folkskoleseminariet i Umeå.

börjar nästa läsår tisdagen den 25 augusti, då inträdessökande hafva att infinna sig å seminariet kl. 10 f. m. Ansökningarna om inträde böra vara inlämnade före sistnämnda dag.

Uppljningsvis meddelas, att det antal nya elever, som i år kan intagas, är 24 i första klassen och 1 i fjärde klassen.

Umeå den 25 juni 1908.

M. G. Högbom.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halfta priset eller 7½ öre pr mm.)

EN TROENDE MEDELÅLDERS FLICKA önskar plats till hösten i ett stilla hem som husföreståndarinna, är van vid och glad för barn; eller ock plats hos någon ensam dam eller herre helst i Skåne. Svar til »Pålitlig» Landskrona p. r.

UNDERVISNINGSVAN, duglig lärarinna söker plats. Undervisar i skolämnen, språk, musik. Nya Inack-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Stockholm.

EN ENKEL OCH ANSPRÅKSLÖS FLICKA af god familj, som har lust och fallenhet för affär, önskar plats i sådan. Är kunnig i alla i ett hem förekommande göromål och är villig däri deltaga, om så önskas. Tacksam om svar om möjligt inom åtta dagar, märkt »Villig 16 år», Östersund.

LEDIGA PLATSER.

Vid statens Samskola i Alingsås

erfordras för nästa läsår en extra lärare med undervisningsskyldighet i matematik, tyska och engelska samt en extra lärarinna för hufvudsakligen första klassen. Ansökningar ställda till Kungl. Öfverstyrelsen för rikets allm. läroverk, insändas snarast till

Rektorsämbetet, Alingsås.

FÖRESTÅNDARINNEPLATSEN å *Vårdanstalten Nyhem i Helsingborg* för obildbara sinnesslöa är till ansökan ledig. Föreståndarinnan skall deltaga uti och öfvervaka värden af de sinnesslöa samt vara anstaltens husmoder. Begynnelselönen utgår med 400 kr. årligen samt kost och bostad m. m. Reflekterande torde snarast möjligt insända ansökan jämte betyg till Regementsläkaren E. Möller (Adr. Helsingborg), hvilken meddelar närmare upplysningar.

Helsingborg den 10 juli 1908.

Styrelsen.

ALLVARLIG, PLIKTTROGEN, i husliga sysslor fullt kunnig, bildad flicka, helst 25-35 år, önskas i enkel prästgård på landet (Småland) att, emedan husmodern är klen, sköta hushållet samt hjälpa till med öfriga arbeten inom hemmet. 3 barn. Barnjungfru finnes, äfven yngre tjänariuna till grof-göromålen. Den, som ej kan finna sig i enklare förhållanden samt verkligen vill vara till nytta, torde härå ej reflektera. Vänligt, tack-samt bemötande. Svar med fotografi, lönepretentioner och referenser, märkt »Prästgård», före 19 juli till Vårt Lands exp., f. v. b.

ENKEL, ANSPRÅKSLÖS, BÄTTRE FLICKA, van med husliga göromål får genast plats i prästgård på landet. Familjen tre personer. Svar med löneanspråk till »Prästfru», Västerås, p. r.

INTELLIGENT, FRISINNAD, UNG LÄRARINNA önskas 10 å 12 timmar i veckan för två flickor under 10 år. Kunskap i teckning önskvärd. Svar Post. Restante A. R. Djursholm.

LÄRARINNEVIKARIAT vid Trollhättans 6-klassiga samskola är på grund af sjukdom ledigt för instundande hösttermin. Undervisningsskyldighet hufvudsakligen i *tyska och historia*, för öfrigt enligt öfverenskommelse. Lön efter kompetens, minst 650 kr. för hela höstterminen. Ansöknings- och kompetenshandlingar med uppgift på alla ämnen, hvori sökanden kan åtaga sig undervisning, äfvensom löneanspråk må insändas till *Rektor J. Wallinder*, sommaradress Lilleskog, före den 27 dennes. Trollhättan i Juli 1908.

Samskolestyrelsen.

LÄRARINNEPLATS vid Kungälf 5-klassiga samskola är ledig vid instundande hösttermins början. Ämnen: franska, matematik och naturvetenskap. Lön 1,300 kronor. Kungälf den 1 juli 1908.

Samskolestyrelsen.

DISTRIKTSKÖTERS KETJÄNSTEN i Högsby distrikt af Kalmar län är ledig den 1 okt. Lön 600 kr. pr. år jämte 1 kr. för hvarje tjänstgöringsdag. Ansökningar insändas före 15 aug. till provinsialläkaren, Högsby.

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m.
Muntliga och skriftliga
upplysningar genom
**Fredrika-Bremer-För-
bundets byrå,**
54 Drottninggatan.

Kvinnliga juridiska byrån

Vallinggatan 12.

A. T. 183 36.

Boutredningar, Inkasseringar, Förlikningar, Rättegångar, Egendomsförsäljningar, Affärsöfvertätelser, Legala handlingars uppsättande, Juridiska uppdrag af alla slag. Kontorstid kl. 1/2 10-4.

Flytande

Somatose

framstående
aptitretande och nervstärkande
KRAFTMEDEL.
Fås på alla Apotek.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning (Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10-4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen, att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11-4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Mathilda Roos †. Några minnesord. Af *Lotten Dahlgren*.

Behovvet af kvinnlig yrkesinspektion. Af *M. Anholm*.

Från kvinnorörelsens första dagar. Af —a—n.

Spetskonst och spetsar. II. Tosterups spetskola och dess

ledarinna fröken Augustine Ehrensvärd. Af *E. Lundberg*.

Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund. Af *Jenny*

Wallerstedt.

Allen Vannérus: Kultursystematik. Af *Hilma Borelius*.

Kvinnor i Finlands landtdag. Af *H. G.*

Notiser.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt (Tidningstaxa n:r 5) eller bokhandel.